

Fazer Makeiset Oy
PL 4, 00941 HELSINKI
0728786-8

Päätös Tukes 11703/03.01/2022

Asia

Nestekaasulaitteiston rakentaminen.

Kohde

Yrityksen tiedot: Fazer Makeiset Oy (0728786-8)
Kohteen sijaintiosoite: Reissumiehentie 2, 15830, LAHTI
Kiinteistötunnukset: 398-30-155-2
Kohde sijaitsee pohjavesialueella

Päätös

Fazer Makeiset Oy saa rakentaa hakemuksessa kuvaamansa nestekaasulaitteiston.
Fazer Makeiset Oy:n on toimittava hakemuksessa esittämällään tavalla, ellei lupaehtoisissa muuta määrittä, sekä noudatettava nestekaasun teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annettuja säädöksiä.
Maakaasun käyttöön liittyvät luvat jäävät voimaan.
Kohteen toiminta katsotaan nestekaasulaitteiston rakentamisen myötä vaarallisten kemikaalien laajamittaiseksi käsittelyksi ja varastoinniksi. Laitos luokitellaan nestekaasulaitokseksi (VNa 685/2015 3 §, 6 mom.). Nestekaasun lisäksi muita vaaralliseksi luokiteltavia kemikaaleja on enintään 20 % luparajasta.

Vaaralliset kemikaalit

Vaarallisia kemikaaleja saa varastoida laitoksella enintään liitteenä olevan kemikaaliluettelon mukaiset määrät. KemiDigi-järjestelmässä vahvistetun kemikaaliluettelon tunniste on 9669.

Konsultointivöhyke

Kohteen konsultointivöhyke on 0,3 km. Konsultointivöhyke määritellään kohteen kiinteistön rajasta. Kunnan tulee pyytää konsultointivöhykkeellä tapahtuvista kaavamuutoksista ja merkittävämmästä rakentamisesta lausunto Tukesilta ja pelastuslaitokselta.

Laitoksen käyttöönotto ja tarkastus

Nestekaasulaitosta ei saa ottaa käyttöön ennen kuin hyväksytty tarkastuslaitos on tarkastanut sen ja päätös on lainvoimainen. Tarkastuksessa käydään läpi, että nestekaasulaitoksen toteutus ja Fazer Makeiset Oy:n toiminta on säädösten ja tämän päätöksen ehtojen mukaista. Toiminnanharjoittajan tulee pyytää käyttöönottotarkastusta hyväksytyltä tarkastuslaitokselta hyvissä ajoin ennen laitoksen käyttöönottoa. Käyttöönottotarkastuksen pöytäkirja tulee toimittaa Tukesille (kirjaamo@tukes.fi).

Käyttöönottotarkastuksen jälkeen laitokselle tulee tehdä määräaikaistarkastukset neljän vuoden välein. Toiminnanharjoittajan tulee pyytää tarkastukset hyväksytyltä tarkastuslaitokselta. Toiminnanharjoittajan tulee toimittaa määräaikaistarkastusten tarkastuspöytäkirjat Tukesille (kirjaamo@tukes.fi).

Koekäyttö

Nestekaasulaitteiston koekäytössä käytetään nestekaasua. Laitteistoa on koekäytettävä nestekaasulla ennen kuin hyväksytty asennusliike voi antaa laitteistolle vaatimustenmukaisuustodistuksen.

Päätöksen ehdolla 4 varmistetaan, että turvallisen koekäytön edellytykset varmistetaan ennen koekäytön aloittamista.

Toiminnan kuvaus

Kohteen nykyinen maakaasun käyttö hapankorpputehtaassa varaudutaan korvaamaan nestekaasulla. Tontille sijoitetaan 30 m3 maapeitteinen nestekaasusäiliö, 170 kg/h höyrystin keskus ja niitä yhdistävä putkisto. Nestekaasulaitteisto liitetään olemassa olevaan rakennuksen sisäpuoliseen maakaasuputkistoon. Nykyinen maakaasuyhteys katkaistaan ja tulpataan. Käyttölaitteet säädetään uudelleen nestekaasulle.

Ympäristön kuvaus

Laitos sijaitsee tontilla, jonka kaavamerkintä on TL-1. (Teollisuutta, varastointia ja niihin liittyvää liiketoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue.) Laitos sijaitsee pohjavesialueella. Lähin asuinrakennus sijaitsee 138 metrin päässä laitoksesta. Lähin päiväkotitoimitus sijaitsee 544 metrin päässä laitoksesta. Lähin koulu sijaitsee 438 metrin päässä laitoksesta. Lähimmät tiet sijaitsevat 94 metrin ja 155 metrin päässä laitoksesta.

Kiinteistön alueella toimii Fazer Makeisten hapankorpputehtaan lisäksi Fazer Leipomot Oy:n leipomo, Fazer Myllyn mylly sekä Fazer Lifestyle Foodsin ksylitolitehdas. Alueen toimijoilla on yhteistä käyttöhyödykkeiden käyttöä: Hapankorpputehdas saa ksylitolitehtaalta höyryä, ja vastaavasti Hapankorpputehdas tuottaa kompressorilla paineilmaa myllylle ja ksylitolitehtaalle. Myllyltä puhalletaan paineilmalla jauhoa hapankorpputehtaalle. Alueella on yhteinen sähköverkosto, jossa erilisiä muuntopiirejä. Kiinteistön alueella yhteinen vesiverkosto. Yhteistä kemikaalikäyttöä, yhteisiä kemikaaliputkia tai -vallitiloja ei ole toimijoiden välillä.

Päätöksen ehdot

Toiminnan tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

1. Laitokselle laaditun riskien arvioinnin tulokset tulee huomioida suunnittelussa, käytössä ja ohjeistuksessa. Arvioinnissa esille tulleet toimenpiteet riskien hallitsemiseksi tulee toteuttaa. (L 390/2005: 10 §)
2. Laitokselle tulee nimetä käytönvalvoja, joka on suorittanut Tukesin järjestämän nestekaasun käytönvalvojan pätevyyskokeen hyväksytysti. Tarvittaessa käytönvalvojalle tulee nimetä myös sijainen. Toiminnanharjoittajalla tulee olla ajan tasalla oleva luettelo nimeämistään käytönvalvojista. (L 390/2005: 29 §, VNa 685/2015: 12 §)
3. Laitosta koskevat dokumentit (esim. räjähdysuorausasiakirja, sisäinen pelastussuunnitelma, PI-kaaviot ja ohjeet) tulee päivittää vastaamaan laitoksen lopullista toteutusta. (L 390/2005: 10 §)
4. Toiminnanharjoittajan tulee laatia suunnitelma, jonka avulla varmistetaan, että laitoksen koekäyttö nestekaasulla voidaan suorittaa turvallisesti (kts. SFS 5987 luku 19). Koekäytön edellytysten toteutuminen tulee dokumentoida. (VNa 858/2012: 50 §, VNa 558/2012: 3 §)
5. Maakaasunkäytön tilapäisestä lopetuksesta toiminnanharjoittajan tulee ottaa yhteyttä luvan haltijaan. Fazer Makeiset Oy, luvan haltija ja hyväksytty kaasuasennusliike hoitavat maakaasun tilapäisen lopetuksen ja saattavat maakaasuputkiston turvalliseen tilaan. Otettaessa maakaasu uudelleen käyttöön, asiasta vastaavat Fazer Makeiset Oy, luvan haltija ja kaasuasennusliike, joka kirjoittaa todistuksen, että työ ja käyttöönotto on tehty säädösten mukaisesti. Kaasun vaihdosta nestekaasusta maakaasuun tulee myös ilmoittaa Tukesille. (VNa 551/2009: 15 & 32 §)
6. Sisäinen pelastussuunnitelma tulee tarkastaa vähintään kolmen vuoden välein. (VNa 685/2015: 17-18 §)
7. Sisäisen pelastussuunnitelman toimivuutta tulee harjoitella säännöllisesti. Toiminnanharjoittajan tulee laatia suunnitelma harjoitusten järjestämiseksi. (VNa 685/2015: 19 §)
8. Laitokselle tulee laatia ennakkohuolto- ja kunnossapitosuunnitelma, joka kattaa nestekaasun käsittelyyn ja varastointiin tarkoitettujen laitteistojen, säiliöiden ja putkistojen ja turvallisuuden varmistamiseksi asennettujen laitteiden toimivuuden säännöllisen varmistamisen. Tarkastuksista ja testauksista sekä niissä havaituista puutteista ja tehdyistä toimenpiteistä tulee pitää kirjaa. (L 390/2005: 12 §, VNa 858/2012: 17 §)
9. Säiliön varoventtiilin ja puhallusputken välisten liitoksien tulee kestää kaasun virtauksen ja paineen aiheuttama kuormitus. Varoventtiilistä lähtevän letkun sisähalkaisijan tulee olla vähintään yhtä suuri kuin varoventtiilin purkuaukko. Letkuun ei saa muodostua taipuisuuden vuoksi taskuja, jotka estävät tai hidastavat nestekaasun pääsyä ulospuhallusputkeen. (VNa 858/2012: 8, 46 §)
10. Nestekaasulaitteiston alueella tulee olla riittävä valaistus ja talvikunnossapito. (L 390/2005: 10 §)
11. Nestekaasulaitteiston asennukset saa tehdä vain Turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymä asennusliike. Laitteiston asennuksesta tulee olla hyväksytyyn asennusliikkeen vakuutus. (L 390/2005: 55§, VNa 558/2012: 3 §)
12. Kaasuhälytysjärjestelmä tulee suunnitella siten, että vuodot havaitaan riittävän nopeasti ja vaaratilanteen vaatimiin onnettomuuden ehkäisy-, rajoitus- ja torjuntatoimiin voidaan ryhtyä viivytyksettä. Hälytykset tulee johtaa jatkuvasti valvottuun paikkaan ja niiden tulee hälyttää myös paikallisesti (esim. ääni- ja valomerkki). Kaasuhälytysjärjestelmä tulee testata ja kalibroida säännöllisesti. (VNa 856/2012: 72 §)

13. Asiattomien pääsy laitoksen kemikaalien käyttö- ja varastointikohteisiin estetään joko rakenteellisin toimenpitein tai toiminnan luonteeseen nähden riittävän tehokkaalla muulla tavalla. (L 390/2005: 16 §, VNa 858/2012: 14 §)
14. Toiminnanharjoittajan on määritettävä ja tarvittaessa merkittävä sallitut nestekaasun kuljetusreitit. Kuljetusreitit tulee mahdollisuuksien mukaan erottaa henkilöliikenteelle varatuista reiteistä. (VNa 858/2012: 13 §)
15. Alueelle tulee asentaa tuulipussi, josta näkee tuulen suunnan. Tuulipussin sijainti katsotaan yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. (L 390/2005: 13-14 §, VNa 856/2012: 71 §)
16. Räjähdyksivaaralliseksi luokiteltuihin tiloihin asennettavien laitteiden tulee olla tilaluokitusvaatimusten mukaisia. Laitteiden soveltuvuus tilaan tulee käydä ilmi räjähdysuujausasiakirjassa olevasta laiteluettelosta. (VNa 858/2012: 19 §)
17. Räjähdyksivaarallisessa tilassa olevien sähköasennusten tekemisessä ja tarkastamisessa tulee noudattaa standardeja SFS-EN 60079-14 ja -17. Sähköasennuksille tulee tehdä käyttöönottotarkastus. Tilaluokissa 0 ja 1 tehtäville sähköasennuksille tulee tehdä lisäksi varmennustarkastus. (L 390/2005: 42 §, L 1135/2016: 33, 43 §)
18. Nestekaasulaitteisto tulee liittää potentiaalintasaukseen ja maadoittaa. Maadoituksen toimivuus tulee varmistaa mittaamalla. Toiminnanharjoittajan tulee huolehtia, että maadoitusmittauksia tehdään jatkossa säännöllisin välein. (VNa 858/2012 17, 21 §)
19. Räjähdyksivaarallisissa tiloissa tehtävissä töissä tulee käyttää työlupamenettelyä turvallisen työskentelyn varmistamiseksi. (VNa 858/2012: 20 §)
20. Nestekaasun käyttöä, käsittelyä ja varastointia varten tulee laatia käyttö- ja huolto-ohjeet. Ohjeissa tulee ottaa huomioon myös poikkeavat tilanteet. Ohjeiden tulee olla käyttöhenkilökunnan saatavissa. Toiminnanharjoittajan tulee huolehtia, että henkilökunta tuntee ohjeet ja toimii annettujen ohjeiden mukaisesti. (VNa 858/2012: 16 §)
21. Laitoksella työskenteleville tulee antaa riittävästi koulutusta nestekaasun turvallisesta käsittelystä ja toiminnasta poikkeamatilanteissa. Laitoksen alueella työskenteleville (ml. autonkuljettajat ja muut alueen toimijat) ja pelastuslaitokselle annetaan riittävät tiedot toiminnasta, siihen liittyvistä vaaratekijöistä ja niihin varautumisesta siinä laajuudessa kuin turvallinen toiminta sitä heidän tehtävissään edellyttää. (L 390/2005 11 §, VNa 858/2012: 16 §)
22. Nestekaasusäiliö, höyrystin, putkistot, turvallisen toiminnan kannalta olennaiset sulkuventtiilit ja räjähdysvaaralliset tilat tulee merkitä. (VNa 858/2012: 15 §)
23. Nestekaasun kulkeutuminen syvennyksiin, viemäreihin ja rakennuksia kohti tulee estää. (VNa 858/2012: 28 §, 856/2012: 72 §)
24. Nestekaasusäiliön tulee olla painelaitteita koskevien säädösten mukainen ja sille tulee tehdä säädösten vaatimat tarkastukset. (VNa 858/2012: 32 §, L 1144/2016: 55, 66 §)
25. Nestekaasusäiliö, höyrystin ja maanpäälliset nestekaasuputkistot tulee suojata törmäyسةsteiin, mikäli ne voivat vaurioitua ulkoisen voiman johdosta. (VNa 858/2012: 13 §)
26. Nestekaasulaitteiston alue tulee pitää vapaana ylimääräisestä palokuormasta, kasvillisuudesta ja muista tavaroista, jotka voisivat rajoittaa pääsyä laitteistolle. (VNa 858/2012: 8 §)

Päätöksen perustelut

Kaavamerkintä TL-1 on soveltuva kyseiselle toiminnalle. Kyseessä on muutos olemassa olevalla laitoksella, jossa maakaasu vaihdetaan nestekaasuksi. Nestekaasu ei ole ympäristöä pilaava

kemikaali, joten toiminta ei voi pilata pohjavettä.

Toiminnanharjoittaja on hakemuksessa esittänyt asiakirjat tontin hallinnasta, Oy Karl Fazer Ab omistaa tontin.

Toiminnanharjoittaja on hakemuksessa esittänyt vaihtoehtoiset reitit tontille, joiden kautta pelastuslaitos voi saavuttaa laitoksen onnettomuustilanteessa. Pelastuslaitos on lausunnossaan todennut, että esitetyt pelastustiet ovat käytettävissä.

Nestekaasuun liittyvät riskit on arvioitu tapahtumaskenaariotarkastelun avulla.

Tapahtumaskenaarion tarkastelun riskit on luokiteltu Kosan Gasin laatiman riskimatriisiin perusteella. Nestekaasulaitosten riskimatriisiin tapahtumien todennäköisyys ja seuraukset on arvioitu historiallisista tiedoista ja arvioista nestekaasuteollisuudesta.

Riskeinä on käsitelty nestekaasuvuodon seurauksena syttyvä tulipalo tai räjähdys höyrystimellä tai säiliöllä esimerkiksi tankkaustapahtuman yhteydessä.

Höyrystimellä kaikki lämpösäteilyn raja-arvot rajoittuvat 10 m säteelle höyrystinkeskuksen ulospuhallusputken päästä. Painevaikutusalue on 11 m säteellä höyrystinkeskuksen ulospuhallusputken päästä. Painevaikutusalue on 12 m säteellä säiliön täyttöliittimestä lukien.

Säiliöalueella letkurikosta aiheutuvan kaasuvuodon ja sen syttymisen lämpösäteilyn on arvioitu olevan mahdollisesti vaarallinen syttymiskelpoisen kaasuseoksen alueella, joka on tässä tapauksessa 13 m säteellä säiliön täyttöliittimestä laskettuna.

Riskeihin varaudutaan asentamalla laitokselle kaasuhälytysjärjestelmä mahdollisten vuotojen havaitsemiseksi.

Vaikutusalueet jäävät laitoksen omalle alueelle. Onnettomuuksien vaikutusalueella ei ole laitoksen toimintoja.

Piha-alueella sijaitsee myös Woikoski Oy:n vetyasema, joka palvelee Ksylitolitehdasta. Vetyaseman teoreettinen vedyn maksimimäärä on 1700 kg. Woikoski on mallintanut vedyn vuodon sekä mahdollisen vedyn syttymisestä johtuvan lämpösäteilyn. Pistoliekin pituus on 1 metri ja lämpösäteilyn etäisyydet eivät ulotu nestekaasulaitteistoille. Vuototilanteessa vedyn leviämismallinnuksen perusteella on todettu, että vedyn räjähdysvaikutus tai pistoliekki ei aiheuta vaaraa nestekaasusäiliöllä. Mallinnuksen perusteella on todettu, että vedyn räjähdys tai pistoliekin vaikutus höyrystinkeskukseen on erittäin epätodennäköinen, mutta mahdollinen. Tästä syystä toiminnanharjoittaja tulee suojaamaan höyrystinkeskuksen rakenteellisesti.

Nestekaasusäiliö, höyrystin ja putkisto rakennetaan standardin SFS5987 mukaisesti.

Nestekaasun käyttölaitteistot suunnitellaan ja valmistetaan standardin SFS-EN 676 mukaan.

Yhteensopimattomien kemikaalien sijoitus huomioidaan varastoimalla ne erillään toisistaan, jolloin ne eivät onnettomuus- tai poikkeamatapauksessa pääse aiheuttamaan lisävaaraa. Kaikki kemikaalit lähtökohtaisesti varastoidaan valuma-altaan päällä ja omalla merkityllä paikallaan. Nestekaasun lisäksi muita vaaralliseksi luokiteltavia kemikaaleja on enintään 20 % luparajasta.

Asetuksessa 858/2012 33 § mainitut vähimmäisetäisyydet ulkopuolisiin kohteisiin täyttyvät.

Tukes katsoo, että toiminnan täyttäessä tämän päätöksen ehdot ja muuten toimittaessa hakemuksessa esitetyllä tavalla, toiminta täyttää lainsäädännön asettamat velvoitteet Tukesin käytössä olevien tietojen perusteella.

Johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta

Tukes katsoo, että pelastussuunnitelma täyttää asetuksen 685/2015 17 §:n vaatimukset.

Turvallisuus- ja
kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66
(Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Yliopistonkatu 38
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Vaihde 029 5052 000
www.tukes.fi
kirjaamo@tukes.fi
Y-tunnus 1021277-9

Tukes on pyytänyt sisäisestä pelastussuunnitelmasta lausuntoa pelastusviranomaiselta (685/2015 17 §). Pelastusviranomaisella ei ollut huomautettavaa sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Lupahakemuksen käsittely

- Hakemuksen vastaanottaminen, 11.11.2022
- Lisätietojen vastaanottaminen, 27.01.2023
- Lausunnon pyytäminen, 27.01.2023
- Kuuleminen, 30.01.2023
- Lausunnon vastaanottaminen, 02.02.2023, Päijät-Hämeen pelastuslaitos
- Lausunnon vastaanottaminen, 09.02.2023, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Lausunnon vastaanottaminen, 22.03.2023, Lahden kaupunki
- Lisätietojen vastaanottaminen, 03.07.2023
- Lisätietojen vastaanottaminen, 27.09.2023

Lausunnot ja mielipiteet

Lausunnot

Tukes pyysi asiasta lausunnot Päijät-Hämeen pelastuslaitokselta, Etelä-Suomen AVI työsuojelulta, Hämeen ELY-keskukselta sekä Lahden kaupungilta. Pelastuslaitoksen lausunnossa todettiin, ettei pelastuslaitoksella ole huomautettavaa suunnitelmiin. Pelastuslaitos pystyy lähestymään kohdetta vähintään kahdesta suunnasta. Pelastuslaitoksen lausunnossa on maininta tuulipussista, tämä on huomioitu ehdossa

Hämeen ELY-keskus ilmoitti 9.2.2023, ettei se anna asiasta lausuntoa.

Lahden kaupunki on 14.3.2023 pidetyssä kokouksessa, josta pöytäkirja on toimitettu Tukesiin, todennut, että heillä ei ole lausuttavaa hakemuksesta.

Etelä-Suomen AVI työsuojelu ei antanut lausuntoa.

Mielipiteet

Hakemuksesta ei jätetty muistutuksia tai annettu mielipiteitä.

Käsittelymaksu

Päätösmaksu 2900 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus (Palkeet) lähettää laskun hakijalle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista 1283/2021)

Muutoksen haku

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta oheisen valitusosoituksen mukaisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. (L 390/2005 126 §)

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että tästä päätöksestä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Tukesilta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. (Maksuperustelaki 150/1992 11 b §)

Sovelletut säädökset

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)
Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)
Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)
Valtioneuvoston asetus nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista (858/2012)
Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009)
Valtioneuvoston asetus maakaasu-, nestekaasu- ja öljylämmityslaitteistojen asennus- ja huoltotoimintaa sekä maanalaisten öljysäiliöiden tarkastusta harjoittavien hyväksymisestä (558/2012)
Painelaitelaki (L 1144/2016)
Sähköturvallisuuslaki (L 1135/2016)

Lisätietoja päätöksestä

Lisätietoja antaa Kim Virtanen, etunimi.sukunimi@tukes.fi, puh. 0295052300

Päätöksen tiedoksianto

Päätös lähetetään tiedoksi toiminnanharjoittajalle ja tässä päätöksessä mainituille tiedoksisaajille. Päätös on nähtävillä Tukesin verkkosivuilla.

Voimassaolo

Toistaiseksi

Esittelijä: Kim Virtanen, Ylitarkastaja

Ratkaisija: Kati Hietämäki, Ryhmäpäällikkö

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoittajan henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa allekirjoitusta klikkaamalla ja asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

Liitteet:

20230125_KemiDigi_Liite kemikaaliturvallisuuslupahakemukseen ja -valvontaan.pdf

Tiedoksi

Hämeen ELY
Etelä-Suomen AVI/ työsuojelu
Päijät-Hämeen pelastuslaitos
Lahden kaupunki

VALITUSOSOITUS

1. MITEN VALITUS TEHDÄÄN

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa pitää olla seuraavat asiat ja asiakirjat:

- hallinto-oikeus, jolle valitus osoitetaan (toimivaltainen hallinto-oikeus ilmoitettu jäljempänä)
- päätös, johon haetaan muutosta, liitteineen; alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- muutokset, joita valittaja päätökseen vaatii, ja niiden perustelut
- valittajan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero
- tiedoksisaantitodistus tai muu tieto valitusajan alkamisesta
- valitusosoitus

Valituksen voi laatia valittajan puolesta myös laillinen edustaja tai asiamies. Tällöin on ilmoitettava lisäksi laatijan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

2. MINKÄ AJAN KULUESSA VALITUS TEHDÄÄN

Valitusaika on 30 päivää. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksisaantipäivä lasketaan seuraavasti:

- Jos päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vastaan, tiedoksisaantipäivä ilmenee todistuksesta. Saantitodistus liitetään valitusasiakirjoihin.
- Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemän (7) päivän kuluessa postituspäivästä, jollei muuta ilmene
- Jos päätös on toimitettu tiedoksi muulla tavalla esim. saantitodistusta vastaan jollekin muulle henkilölle kuin päätöksen saajalle (sijaistiedoksianto), katsotaan päätöksen saajan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä saantitodistuksen osoittamasta päivästä.

3. MITEN VALITUS TOIMITETAAN PERILLE

Valituksen voi toimittaa hallinto-oikeudelle henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähettyksenä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta lukuun ottamatta valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuiimet>.

Postittaminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Valituksen on saavuttava hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä, jotta valitus voidaan tutkia.

4. OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 270 €. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä valittajan eduksi. [Tuomioistuinmaksulaisissa](#) (1455/2015) on erikseen säädetty muistakin tapauksista, joissa maksua ei peritä.

5. MINNE VALITETAAN

Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Raatihuoneenkatu 1 (käyntiosoite Arvi Kariston katu 5), 13100 Hämeenlinna

Ryhmäpäällikkö Kati Hietamäki
9.10.2023

Ylitarkastaja Kim Virtanen
9.10.2023